

Nr 334.

Av herr **Lovén**, *angående beredande av förmånligare ersättning åt vissa arbetare, som avskedats eller kunna komma att avskedas av aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet.*

Sedan aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet övertagit tillverkningen i riket av tobaksvaror, har en betydande koncentration av driften ägt rum. Dessutom har under de senare åren tillverkningen av vissa varor rationaliserats genom övergång till maskinell drift. Härigenom har en stor del av arbetarpersonalen överflödiggjorts och måst avskedas. Således framgår av monopolkontrollutredningens betänkande att arbetarantalet från 1919 till utgången av 1927 reducerats från 5,546 till 2,570 eller med åtskilligt mer än hälften. Enbart inom cigarr- och cigarreigarettillverkningen har arbetarantalet under denna tid nedbringats från 3,352 till 1,426 eller med 1,926 stycken. En av svenska tobaksindustriarbetarförbundet under år 1928 verkställd undersökning angives ge vid handen, att av de 4,333 arbetare, som år 1912, d. v. s. före tobaksmonopolets tillkomst, voro anställda inom den svenska tobaksindustrien, endast omkring 850 fortfarande voro anställda i april förlidit år. Största delen av de sålunda avskedade äro kvinnor.

Av det sagda framgår huru kraftigt reduceringen gått fram över denna arbetarstam.

De arbetare, som vid monolets övertagande av driften icke kunde beredas fortsatt anställning inom denna industri, erhålla understöd enligt grunder, som vid monolets införande bestämdes. Vid senare företagna avskedanden ha ersättningar eller understöd givits i olika former. Sålunda ha äldre arbetare förtidspensionerats, andra ha erhållit engångsersättningar eller beviljats fortlöpande understöd för längre tid, under det yngre arbetare erhållit understöd av kortare varaktighet, beretts tillfälle till utbildning i och för annan utkomst o. s. v.

Som princip vid avgörande av avsked har monolet särskilt intill sista tiden lagt dels hänsyn till levnadsålder, ålder i yrket, huruvida försörjningsplikt påvilade, försörjningsmöjligheter efter avskedandet o. dyl. På sista tiden har monolet icke alltid följt dessa principer av det angivna skälet, att hänsyn till behov av särskilt lämpad arbetskraft liksom ock till den framtida rekryteringen inom vissa arbetsområden icke gärna medgäve, att all yngre arbetskraft ställdes utanför, medan hela den kvarvarande uppsättningen utgjordes av äldre eller jämförelsevis äldre och därför

i sinom tid färdiga att avgå ur anställningen vid ungefärligen samma tidpunkt.

Trots denna tillämpade princip att en del yngre tobaksarbetare bibehållits i arbete, har dock under år 1927 14 cigarrmakare i yngre årsklasser avskedats. De flesta av dessa äro familjeförsörjare, och understöd utgår icke till dem efter december månad 1928.

Som av det anförda framgår ha från tobaksmonopolets sida vissa hänsyn icke sagnats mot de avskedade arbetarna. Icke desto mindre kvarstår det faktum, att en hel del av de avskedade bragts i ett mycket bekymmersamt läge genom mistningen av sina platser. Även i ett mera allmänt och fritt yrke har ju mistning av arbetsanställning under den rådande arbetslösheten varit svår nog. Huru mycket svårare det då skall ställa sig speciellt för tobaksarbetarna är lätt att fatta, om man betänker, att utanför tobaksmonopolets verksamhetsområde icke i landet finnes någon utkomstmöjlighet inom deras eget yrke. Och att särskilt efter längre tids arbete inom detta fack, där driften är så specialiserad, ge sig ut i tävlan på en överhopad arbetsmarknad är i de flesta fall tämligen utsiktslöst. Dessa omständigheter synas påkalla särskild hänsyn till här berörd arbetargrupp.

Då nu frågan om förlängd koncession för tobaksmonopolet förberedes av Kungl. Maj:t, torde det vara lämpligt att i samband därmed tages under omprövning, huruvida icke ovan påtalade förhållanden motivera åtgärder i syfte att bättre tillgodose de arbetare, som från ingången av år 1927 och senare avskedats eller kunna komma att avskedas, än som skett.

I anslutning till vad sålunda anförts anhålles,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att vid omprövning av frågan om förnyad oktroj för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet jämväl överväges, huruvida och i vilken omfattning de arbetare, som av monopolbolaget efter ingången av år 1927 avskedats eller kunna komma att avskedas, böra i anledning av sina mistade utkomstmöjligheter inom yrket beredas förmanligare ersättning än som tidigare tilldelats vid avskedande under denna tid.

Stockholm den 31 januari 1929.

Carl Lovén.